

MİKROKREDİLER VE KADINLARIN İŞGÜCÜNE KATILIMINA ETKİSİ*

Microcredits and Its Impact on Women's Labor Force Participation

Hacı Ahmet KARADAŞ** & Neslihan ARSLAN***

Öz

Anahtar Kelimeler:
Mikrokredi,
Kadınların İŞgücüne
Katılma Oranı,
Ekonomik Büyüme,
Gregory-Hansen.

JEL Kodları:
E51, J01, J16,
J21, J24.

Kadınların işgücüne katılmalarını sağlamaya yönelik son yıllarda giderek yükselen bir yaklaşım olan mikrokrediler, başlangıçta yoksullar ve kırsal kesimde yaşayan kadınlara destek olma amacına hizmet eden bir düşünce iken zaman içerisinde, kadınların kendi işlerini kurarak ekonomiye katkı sağlamalarının yolunu açmıştır. Öyle ki pek çok kadın, mikrokredi uygulaması sayesinde uygun bütçelerle teminatsız kredileri kullanarak işgücü içerisinde aktif olarak yer almaya başlamıştır. Bu çalışmada mikrokredilerin kadınların işgücüne katılmaları üzerindeki etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada, Ocak 2014- Kasım 2020 dönemine ait aylık veriler kullanılarak, kadınların işgücüne katılım oranı, mikro işletmelere kullanılan toplam nakdi kredi miktarı ve sanayi üretim endeksi değişkenlerine ekonometrik analiz uygulanmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek için uygulanan Gregory-Hansen yapısal kırılmalı eş bütünleşme testinin sonuçlarında hem kredi kullanım miktarındaki artışın hem de ekonomik büyümenin kadınların işgücüne katılım oranını arttırdığı görülmektedir. Sonuç olarak, Türkiye’de mikro özellikteki işletmelerin mikrokredilerle desteklenmesinin, kredilerden yararlanma olanaklarının kolaylaşması ve kadın işgücüne katkı sağlayan kredi uygulamalarının kadınların işgücüne katılmalarını daha fazla arttıracakı söylenebilir.

Abstract

Keywords:
Microcredit,
Women's Labor
Force Participation
Rate,
Economic Growth,
Gregory-Hansen.

JEL Codes:
E51, J01, J16,
J21, J24.

Microcredit, which is an approach that has been gradually increasing in recent years to ensure women's participation in the workforce, was an idea that initially served the purpose of supporting the poor and women living in rural areas, but over time, it paved the way for women to contribute to the economy by establishing their own businesses. Such that many women have started to take an active part in the workforce by using unsecured loans with affordable budgets thanks to microcredit applications. In this study, it is aimed to determine the effect of microcredits on women's labor force participation. To this end, econometric analysis was conducted to the labor force participation rate of women, the total amount of cash loans extended to micro-enterprises and the industrial production index variables using monthly data for the period of January 2014- November 2020. In the results of the Gregory-Hansen structural break cointegration test applied to examine the relationship between the variables, it is seen that the increase in both the amount of credit use and the economic growth increase the labor force participation rate of women. As a result, it can be said that supporting micro-businesses in Turkey with micro-credits, facilitating the opportunities to benefit from loans, and loan applications that contribute to the female workforce will increase women's participation in the workforce more.

* Bu makale, 6. Ekonomi Araştırmaları ve Finansal Piyasalar Kongresi’nde (IERFM) sunulan “Mikrokrediler ve Kadınların İŞgücüne Katılımına Etkisi” isimli bildirinin genişletilmiş ve düzenlenmiş halidir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, Türkiye, hkaradas@cumhuriyet.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3088-1107

*** Dr. Öğr. Üyesi, Bandırma Onyedü Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, Türkiye, narслан@bandirma.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3533-8733

Makale Geliş Tarihi (Received Date): 10.08.2022 Makale Kabul Tarihi (Accepted Date): 03.10.2022

Bu eser Creative Commons Atf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

1. Giriş

Küreselleşme sonucunda ortaya çıkan gelişmeler yeni istihdam alanlarının yaratılması ekonomik büyüme ve istihdam gibi makroekonomik değişkenler üzerinde etkiler oluşturmaktadır. Ülke yöneticilerinin en büyük amaçlarından biri olan ekonomik büyümenin elde edilebilmesi için gerekli olan vasıflı işçi stokunun yetersiz olması ülkenin gelişimini olumsuz etkilemektedir. Sanayi devrimi ile kadınlar işgücüne katılarak istihdamı ve büyümeyi olumlu yönde etkilemeye başlamışlardır. Ancak ekonomik büyüme ile ortaya çıkan yeni üretim teknikleri ve teknolojik gelişmeler, kadınların imalat sanayisindeki istihdamının azalmasına ve kadınların işgücüne katılım oranlarının düşmesine neden olmuştur. Hizmet sektörünün genişlemesi ve kadınların çalışmasına uygun alanların yaratılması ile kadınların işgücüne katılımları tekrardan artmaya başlamıştır (Zeren ve Kılınç Savrul, 2018: 88). Bu durum kadın istihdamının ekonomik büyüme üzerinde olumlu etkiler yaratacağı ve hizmet sektörünün payının yüksek olması halinde ekonomik büyümenin de kadınların işgücüne katılımını arttıracacağı görülmektedir.

Küreselleşme ve ekonomik büyüme dünyada refah seviyesinin artmasına neden olmuştur. Bununla birlikte serbest piyasa düzeninin olumsuz bir sonucu olan yoksulluk da benzer şekilde hızla artmıştır. Yeni düzende yoksulluğu önlemeye yönelik çeşitli çözüm önerileri içerisinde mikrokrediler önemli bir seçenek olarak ortaya çıkmıştır. Yoksulların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla hayata geçirilen mikrokredi uygulamasının kapsamı zaman içinde genişleyerek işgücüne katılım özelinde kadınların istihdamını artırıcı bir rol üstlenmiştir. Sistemin kurumsallaşmasıyla birlikte dünyanın pek çok bölgesinde mikrokredi sayesinde kendi işini kuran girişimciler yaratılmış ve girişimcilik özendirilmiştir. Böylelikle, farklı coğrafyalarda farklı zaman dilimlerinde benzer ihtiyaçların karşılanması amacıyla yönelen mikrokredi uygulaması aktif bir istihdam politikası haline gelmiştir.

İhtiyaç odaklı bir gelişim gösteren mikrokredi uygulamasının hedef ülkesi gelişmekte olan ülkelerde ağırlık kazanmış ve benzer koşullardaki pek çok ülkede olumlu sonuçlar vermektedir. Farklı hedef kitleleri olmakla birlikte istihdam açısından toplumun dezavantajlı kesimlerinden kadınlar özelinde de uygulanmaya başlayan mikrokrediler sayesinde pek çok kadının çalışma hayatında yer alması teşvik edilerek bu sayede kadınların çalışması özendirilmektedir. Böylelikle kadınların girişimci özellikleri ön plana çıkarılarak toplumun üretici rolü içerisindeki ağırlıkları artmaktadır. Mikrokrediler, kadınların işgücüne katılımlarının artmasındaki aktif rolünün yanında, aynı zamanda toplumsal yapıda kendilerine daha güvenle hareket etmelerinin önünü açmaktadır.

Mikrokrediler, teminatsız verilme özelliği ve koşulsuz yararlanma olanağı gibi avantajlarının yanında kullanıcılarının toplumsal itibar kazanma hissi kazanmasında ve toplumun aktif bir üyesi olabilme sıfatına sahip olmalarında etkili rol oynamaktadır. Belirtilen rolü ile kredi kullanan kadınların güçlenmesinde etkili bir araç olma özelliğine sahiptir.

Bu çalışmada, mikrokredilerin kadın işgücü üzerindeki etkisi incelenmiştir. Zira kadınlar işgücü içerisinde giderek artmakla birlikte söz konusu artış yeterli seviyede olmamaktadır. Çalışmada özellikle işletmelere kullandırılan krediler yoluyla kadın girişimciliğinin artırılması boyutu ele alınmaktadır. Ayrıca ekonomik büyümenin kadınların işgücüne katılımı üzerindeki etkisine de bakılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde, kavramsal yönüyle mikrokredilere değinilmiş ve amaç ve fonksiyonlarından bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde, dünyada ve Türkiye’de mikrokredi uygulamalarının gelişimi incelenmiştir. Dördüncü bölümde,

mikrokredilerin kadın işgücü üzerindeki etkilerine değinilmiş ve beşinci bölümde, mikrokredilerin kadınların işgücüne katılımına etkisini incelemek amacıyla ekonometrik analiz uygulanmıştır. Çalışmanın sonucuna altıncı bölümde yer verilmiştir. Literatürde bu konuda yapılmış çeşitli çalışmalar bulunmasına karşılık son yıllarda mikrokredilerin daha çok yoksullukla ilişkilendirdiği, bununla birlikte istihdam üzerine yapılmış çalışmaların ise daha çok yerel ölçekteki bölgeler üzerinde gerçekleştirildiği görülmektedir. Dolayısıyla mikrokredilerin genel istihdam üzerindeki etkisini inceleyen çalışma sayısının yetersiz olduğu söylenebilir. Mikrokredilerin kadın istihdamı üzerindeki etkisini Türkiye genelinde inceleyen bu çalışmanın literatürdeki bu boşluğu doldurması beklenmektedir.

2. Mikrokredilerin Kavramsal Çerçevesi

Bu bölümde, kavramsal yönüyle mikrokrediye değinilecek ve daha sonra mikrokredilerin amaç ve fonksiyonlarından bahsedilecektir. Mikrokrediler esas ortaya çıkış amacı olan yoksulluğun azaltılması yönüyle ihtiyaç duyulan bir alan haline gelmekle birlikte, bünyesinde barındırdığı karlılık ve iyilik hareketi özelliği küresel sahnede dikkat çekmeye başlamıştır (Brau ve Woller, 2004: 2). Özellikle, ortaya çıkan sermaye artışı ile yoksulların saygınlık duygusunu arttırmakta etkili olabileceği gibi ekonomiye ve topluma katkı sağlamalarını kolaylaştıracak niteliktedir. Ailenin temel ihtiyaçlarının karşılanmasının ötesinde geleceğe ilişkin planların yapılması, yoksulların toplumun marjinal bir kesimi olmaktan çıkarak aktif vatandaş olabilmeye bilincine ulaşmaları ve donanımlı hale gelmelerinde etkili olabilmektedir (Otero, 1999: 11).

Mikrokredi terimi anlam olarak; yoksullara yönelik tasarruf, para transferi, sigorta ve kredinin yer aldığı finansal hizmetlerin sağlanmasını içermektedir (Roodman ve Qureshi, 2006: 2). Kavramsal olarak mikrokredi; yoksul bireylere ve bankalar tarafından göz ardı edilen borçlulara yönelik küçük meblağlarda gerçekleştirilen kredi temin işleminin adıdır (Sengupta ve Aubuchon, 2008: 9) Ülkelere göre temel amacı farklılık göstermesine karşılık sağlık, eğitim ve gelir gibi ihtiyaçların karşılanmasından sosyal hayatın iyileştirilmesi gibi birçok amacı bulunan bu uygulamanın diğer bir tanımı ise; düşük gelire sahip olan kişiler, aileler ve küçük ölçekli işletmeler için sağlanan finansal hizmetler şeklindedir (Kalaç, 2018: 151).

Mikrokrediler içerik olarak çeşitli özelliklere sahiptir. Bunlar; girişimciler için kredilerin verilmesi, tasarrufların da yer aldığı teminat ikameleri, güvenli tasarruf ürünleri, yatırımların ve borçluların değerlendirilmeleri, geri ödemeye bağlı olacak biçimde tekrar kredilere erişim, kolay hale getirilen kredi ödemeleri ve bunların izlenmesi sürecinden oluşmaktadır (Rastogi ve Sachin, 2020: 415). Yoksullara finansal hizmetlerin sağlanmasıyla başlayan ve günümüzde çeşitli endüstrilerde varlık gösteren mikrokredi uygulaması ile hane halkları ve mali açıdan güçsüz işletmeler kredi, sigorta ve tasarruf gibi çeşitli olanaklara kavuşmaktadır. Bu yönüyle mikrokredilerin kredi özelliğinin dışında finansal hizmet boyutu da ortaya çıkmaktadır (UNDP, 1999: 1).

Mikrokrediler; kadınların sosyal, ekonomik, yasal ve politik alanlarda güçlendirilmesinde de oldukça etkilidir (Jehan vd., 2020: 3459). Rahman vd.'nin (2017) Bangladeş'te gerçekleştirdikleri çalışmada; mikrokredi uygulaması; yoksulluğun azaltılarak özellikle kırsal bölgelerde yaşamakta olan kadınların güçlendirilmesini amaçlayan bir kalkınma politikası özelliği göstermektedir. Ülkedeki verilere göre köylerde yaşayan ailelerin yüzde 37'sinin mikrokrediye erişim sağladığı bilinmektedir.

Mikrokredilerin kadınları farklı alanlarda güçlendirmesi yönünde olumlu etkiler bıraktığı Tariq ve Sangmi'nin (2018) çalışmasında da ortaya koyulmaktadır. Ayrıca, mikrokredi sektöründeki büyüme ve politika yapıcılar ile özel yatırımcılar gibi kesimlerin mikrokredilere yönelik artan ilgisi bu alandaki önemli gelişmeler olarak değerlendirilmektedir. Nitekim bu gelişmeler mikrokredinin etkisine yönelik değerlendirmelerin kadınların güçlendirilmesi gibi alanlarda detaylıca incelenmesi konusunda bir gereklilik ortaya koymuştur (Duvendack vd., 2011: 2).

Mikrokredilerin kalkınma açısından etkileri aşağıda yer aldığı gibi ifade edilebilir (Singla, 2014: 6-8).

Yoksulluğun azaltılması: Düşük gelire sahip ülkelerin yoksulluğun azaltılmasına yönelik politikalarının ilk sıralarında mikrokrediler gelmektedir. Öyle ki, küçük işletmeler kurulması ya da işletmelerin büyütülmesi gibi somut adımlar bu sayede gerçekleştirilebilmektedir. Diğer taraftan çocukların yiyecek, su, sağlık ve eğitim gibi ihtiyaçlarını karşılayacak bir gelir sunmayı temin etmektedir.

Kadınların güçlendirilmesi: Kadınların güçlenmesinde etkili bir araç olan mikrokrediler; kadınların kendi kendine yardım mekanizması olarak gruplar şeklinde organize olması ve finansal-ekonomik kaynaklara ulaşmak için tasarruf alışkanlıklarının elde edilmesinde önemli bir alan olan kendi kendine yardım unsurunun bir parçasıdır.

Finansal katılım: Kayıt dışı ve kurumsal olmayan kaynaklara bağımlılığın azaltılmasına katkıda bulunmakta ve banka hesabı olmayan bireylerin kurumsal bankacılık hizmetlerine bağlanmasında etkili olmaktadır.

Tasarruf seferberliği: Yeterli geliri olmayan insanların da para biriktirerek bankaya yatırmalarını sağlayan mikrokredi uygulamaları tasarruf yapılmasının önünü açmaktadır.

Küresel yoksulluk: Düşük geliri ve yoksul bireylere yönelik küçük krediler yoksulluk zincirinin kırılmasında önemli düzeyde katkı sağlayabilmekte; böylelikle yerel ekonomilerin gelişimi ve gelir düzeyleri arasındaki uçurumun azalmasına katkı sağlamaktadır.

Becerilerin geliştirilmesi: Kırsal girişimcilerin de ortaya çıkmasını sağlayan mikrokredilerle insanlar bireysel ya da ortak girişimlerini kurarak liderlik özellikleriyle ilgili çeşitli yetenekleri de öğrenmiş olurlar.

Mikrokrediler, kredi için teminat koşulu gerektiren anlayışa bir karşı çıkış olarak yükselen bir düşünce olarak kabul edilebilir. Buna göre; yoksullar da zenginler kadar itibarlı görülmekte ve herhangi bir teminat olmaksızın yoksullara gerçekleştirecekleri girişimcilik faaliyetlerinde teminatsız kredi sağlanabilmektedir (Gan vd., 2017: 6).

3. Mikrokredi Uygulamasının Tarihsel Gelişimi ve Türkiye Değerlendirmesi

Mikrokredi uygulamaları; yüzlerce yıl boyunca dünyanın pek çok ülkesinde faaliyet göstermekle birlikte, 15. yüzyılın başlarında Katolik Kilisesi tarafından tefecilere karşı bir alternatif olarak rehin dükkanları biçiminde kurularak çeşitli hizmetler sunmuştur. Söz konusu hizmet anlayışı, yoksullar ve ticari bankalar tarafından ihmal edilen müşterileri de kapsayacak biçimde devam etmiştir (Helms, 2006: 2).

Yukarıda yer alan görüşün yanı sıra mikrokredilerin ne zaman ortaya çıktığı ve kurumsallaşma süreci itibarıyla ülke dinamikleri farklılıklar göstermektedir. Zira Avrupa'da mikrokredilere ilişkin kurumsallaşma göstergelerinin çok daha eski olduğu iddia edilmekte ve

buna göre; Avrupa'daki görünümü açısından mikrokredilerin geçmişi 18. yüzyıla kadar gitmektedir. Bununla birlikte yaygın olan bir başka görüşe göre; mikrokredilerin Bangladeş'te 1980'li yıllarda ortaya çıktığını ifade etmektedir (Seibel, 2003: 2).

Dünyada mikrokredi uygulamasının yaygın örneklerinden bir Grameen Bank programıdır. Grameen Bank, kırsal kesimde yaşayan ve yoksul kadınların herhangi bir ön şart koyulmaksızın krediye ulaşmasını sağlayan ve nihai amacı sosyal varlıklar oluşturmak için refahın yükseltilmesi olan bir programdır. Programın en temel özelliklerinden biri rahat bir geri ödeme sistemi ortaya koymasındır (Shukran ve Rahman, 2011: 48).

Geçmişi 1970'li yıllara kadar giden Grameen Bank, Prof. Dr. Muhammed Yunus tarafından Bangladeş'te yoksullukla mücadele etmek için kurulmuştur (Grameen Bank [GB], 2021). Bangladeş'in o dönemde içinden çıktığı bağımsızlık savaşı 1974 yılında ciddi bir tahribat yaratmış ve bu durum ülkede kıtlığı artırarak, insanları gıda yardımına bağımlı hale getirmiştir. Söz konusu ortam, mikrokredi uygulamasının doğmasında önemli bir basamak olmuştur (Hulme, 2008: 3).

Düşük maliyetli olup teminat ihtiyacını sonlandıran bir bankacılık sistemini ortaya koyan Grameen Bank projesi, 1980'li yıllarla birlikte birçok ülkeye ihraç edilmiş ve çeşitli sivil toplum kuruluşları bağış projeleri bünyesinde modelden etkilenmiş ve böylelikle modelin uyarlanması düşünülmüştür. Hatta kendi başarılarını Grameen Bank modelinin başarısı üzerine inşa ederek kırsal finansman tekliflerini sunan banka örneklerine rastlanmaktadır (Hulme, 2008: 5). 2021 Ekim ayında 9,44 milyon üyesi olan programın %97'sini kadınlar oluşturmaktadır. Bangladeş'teki köylerin %93'üne hizmet veren Grameen Bank 2568 şubesi ile ülkede faaliyet göstermektedir (Grameen Bank [GB], 2021).

Tablo 1. 2017 yılı Mikrokredi Kullanıcı Sayılarına Göre İlk 10 Ülke

Sıra	Ülke	Mikrokredi Kullanan Kişi Sayısı		Mikrokredi Portföyü	
		Milyon Kişi	2016 Yılına Göre Değişim (%)	Milyar \$	2016 Yılına Göre Değişim (%)
1	Hindistan	50.9	+5.8	17.1	+26.3
2	Bangladeş	25.6	+3.5	7.8	+17.0
3	Vietnam	7.4	+2.8	7.9	+18.9
4	Meksika	6.8	-3.8	4.4	+5.5
5	Filipinler	5.8	+16.3	1.3	+17.5
6	Pakistan	5.7	+25.9	1.8	+39.6
7	Peru	5.1	+9.5	12.6	+17.0
8	Brezilya	3.5	+1.1	2.6	+2.7
9	Kolombiya	2.8	-0.7	6.3	+5.6
10	Kamboçya	2.4	-4.7	8.1	+21.6

Kaynak: FinDevGateway.org (2018)

Tablo 1'de görüldüğü gibi 2017 yılında mikrokredi kullanan kişi sayısına göre Hindistan ve Bangladeş diğer ülkelerden oldukça ileridedir. Her iki ülke toplamda 75 milyondan fazla kişiye mikrokredi imkanı sunmuştur. Mikrokredi kullanıcılarının artış oranına bakıldığında Filipinler ve Pakistan dikkat çekmektedir. Kullanılan kredi miktarında ise Hindistan ve Peru başı çekmektedir. Hindistan'da mikrokredi kullanan kişi sayısının Peru'nun 10 katı olmasına rağmen, kullanılan toplam kredi miktarı yaklaşık 1.5 katıdır. Buradan, Peru'da kişi başına düşen kredi miktarının Hindistan'a göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bazı ülkelerde

mikrokredi kullanan kişi sayısında 2016 yılına kıyasla azalma olduğu gözlenirse de kullanılan kredi miktarında azalma olmadığı görülmektedir.

Bangladeş'te 1999 yılında başlayan mikrokredi uygulaması ülkemizde üç farklı program aracılığıyla faaliyet göstermektedir. Bunlar; Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı (KEDV), MAYA Mikro kredi Uygulaması ve Türkiye Grameen Mikrokredi Programı'dır (Dişbudak ve İnci, 2019: 81).

Ülkemizde mikrokredi uygulayan ilk kuruluş olan KEDV ile 1995-1997 yılları arasında dar gelirli kadınlara yönelik verilen kredilerde %98 oranında sağlanan geri dönüşler sonucu, pek çok kadın ekonomi içinde aktif şekilde yer almaya başlamıştır. 1999 depremiyle birlikte söz konusu alandaki fon ihtiyaçları ertelenmesine rağmen, 2002 yılı ile yeniden mikrokredi alanında temin edilen fonlar sonucu Mikro Ekonomik Destek İşletmesi (MAYA) oluşturulmuştur. Böylelikle; ev ya da iş ortamında ekonomik faaliyeti destekleyecek biçimde iş kurma ve kendi işini yapabilecek kadınlara destek olmak amaçlanmıştır (Kalaç, 2018: 153). MAYA Projesi, aynı zamanda yoksul kesimlere yönelik tazminat ve kefil olmaksızın mikrokredi mantığını destekleyen sivil toplum örgütleri bünyesindeki ilk uygulamayı başlatması yönüyle ayrıcalıklı bir role sahiptir (Demir, 2016: 62). Özellikle dar gelirli kadınların kendi işlerini kurmalarına destek olmak amacıyla yaklaşık 1000 lira değerinde süresi 6 ile 12 ayı bulan krediler dağıtılmıştır. Kurulduğu günden bu yana MAYA toplamda 14 bin değerinde kredi veren vakıf faaliyetlerini çeşitlendirerek çalışmalarına devam etmektedir (KEDV, 2022).

Ülkemizdeki en geniş mikrokredi uygulaması olan Grameen mikrokredi programı 11 Haziran 2003 tarihinde faaliyet göstermeye başlamıştır. Uygulamanın kurucusu Prof. Dr. Muhammed Yunus tarafından görevlendirilen şube müdürlerinin Diyarbakır'a gelmesiyle, mikrokredi proje çalışmalarına başlanmıştır. Bu kapsamda öncelikle Diyarbakır'ın en yoksul kesimleri gezilerek çeşitli toplantıların yapılması yoluyla mikrokredi uygulaması tanıtılmıştır (Türkiye Grameenbank Mikrofinans Programı [TGMP], 2022: 18). Türkiye'de Grameenbank mikrofinans programından kredi alan girişimcilerle ilgili veriler dikkate alındığında; girişimcilerin alakalı oldukları işler açısından; tarım alanında %2.5, hizmetlerde %2.6, hayvancılıkta %5.5, işletme sahipliğinde %18, işlem ve üretimde %34 ve ticaretle ise %37.4 oranında ağırlığa sahip oldukları görülmektedir (TGMP, 2022: 28).

TGMP bünyesinde yürütülen mikrokredi hizmetleri 3 başlıkta toplanmaktadır. Bunlar; krediler, mikrokonut ve mikrosigortalardan oluşmaktadır. Krediler; girişimcilik, temel kredi, sosyal kalkınma kredisi, hayvancılık kredisi ve iletişim kredisi türlerini kapsamaktadır. Mikrokonut; çeşitli doğal afetlere karşı ev sahiplerinin 15 bin, kiracıların ise 10 bin TL tutarına kadar teminat altına alındığı uygulama türüdür. Mikrosigorta ise; bir ferdi sigorta hizmeti olarak sunulmakta ve kişinin karşılaştığı hastalık, ölüm, terör gibi teminatları kapsamaktadır (TGMP, 2020: 9).

Türkiye'de mikrokredi uygulamalarının kadınları merkeze alarak gerçekleştirildiği söylenebilir. Burada özellikle kadınların istihdam piyasası içerisinde erkeklere kıyasla dezavantajlı konumlarının etkili olduğu bilinmektedir. Bu kapsamda az sayıda belgeyle ve düşük miktarlarda verilen mikrokrediler yoksulluk eşliğindeki vatandaşlara ulaşmada önemli bir araç özelliği göstermekle birlikte (Altunöz, 2018: 214); yeni işlerin kurulması ve geliştirilmesi üzerine inşa edilen bir sistem olma yolunda ilerlemektedir. Bu yönüyle hem dünya hem Türkiye'de genişleyen bir alan bulan mikrokrediler aktif istihdam politikası olarak değerlendirilmektedir. Ülkemizde en geniş uygulama olan Grameen Bank sisteminin yanı sıra

kooperatifler, yerel yönetimler, Sivil Toplum Kuruluşları ve kamu bankaları dahil olmak üzere mikro krediye benzeyen uygulama örneklerine rastlanmaktadır (Demir, 2016: 71).

4. Mikrokredilerin Kadın İşgücü Üzerindeki Etkisi

Çalışma isteğine ve gücüne sahip olup iş bulamayan bireylerin oluşturduğu durum olan işsizlik, cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim ve sağlık durumu gibi birçok faktörden etkilenmektedir. Yapılan araştırmalarda işsizliğin, 20-59 yaş aralığındaki bireyleri, kadınları ve yükseköğretim mezunu olmayan bireyleri daha fazla etkilediği belirlenmiştir (Karapınar ve Zorlutuna, 2022: 2). Kadın işsizliği dünya ekonomilerinin ilgisini çekmeye devam etmekte, kadınlar işgücü piyasasından sosyoekonomik, kültürel vb. pek çok nedenden ötürü uzak kalmaktadır.

Bu bağlamda, mikro kredi uygulamaları istihdamı artırıcı yönüyle faydacı bir özelliğe sahiptir. Özellikle iş tecrübesi, finansman ve ayrımcılık gibi nedenlerden ötürü işgücü piyasasına giremeyen kadınlar için önemli fırsat oluşturmaktadır (Ateş ve Ögütoğulları, 2012: 35). Küreselleşmeyle birlikte değişen ve dönüşen alanlardan biri de istihdamdır. İşgücü piyasası yönüyle küreselleşmenin önemli bir etkisi ise sektörel yapının değişmesi olmuştur. Nitelikli işgücüne artan şekilde duyulan talep, ücret düzeylerindeki farkın giderek açılması istihdam konulu politikaların değişmesini beraberinde getirmektedir (Bayramoğlu ve Dökmen, 2017: 44-45).

Mikrokredinin büyüme üzerindeki etkisi açısından kredi alıcısı ülkeler önemli birer rol model durumundadır. Söz gelimi mikro kredi alıcıları arasında ikinci sırada yer alan Bangladeş'te yapılan bir çalışma 3 dönem için hane halkı verilerinin ele alındığı bir analizde hane halkı gelirinin son 20 yılda arttığını göstermektedir. Diğer taraftan, toplam gelir ile tarım dışı gelir düzeyinde de genel bir artış olduğu yapılan çalışmada ulaşılan bir diğer sonuçtur. Ayrıca, yoksulluk oranının tüm haneler için düştüğü gözlenirken, söz konusu düşüşün mikro kredi katılımcılarında daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir (Khandker ve Samad, 2013: 18-19).

2004-2013 kadın istihdamı göstergelerine göre; mikrokrediler kadınların gelirleriyle birlikte işgücünün de artarak olumlu yönde gelişimini sağlamıştır. Diğer taraftan işsizliğin azalması, kırsal alandan kentsel alana göçün önlenmesi, üretim/gelir/tüketimin artması gibi olumlu sonuçları ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, ülkemizde mikrokredilerin uygulanma süresinin kısa olması etkinliğini sınırlandırıcı bir rol oynamaktadır (Bayramoğlu ve Dökmen, 2017: 60-61).

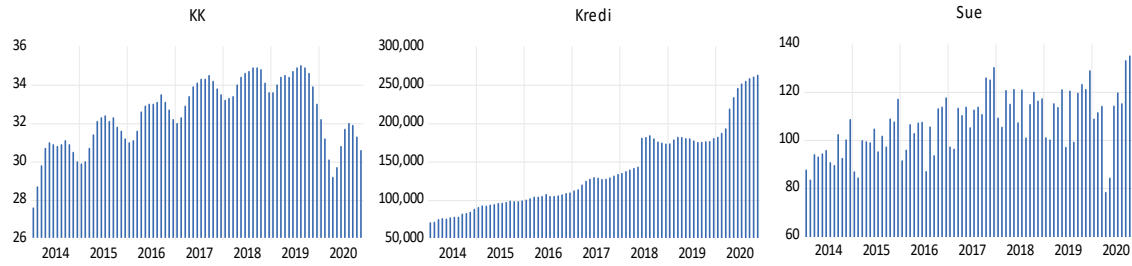
5. Ekonometrik Uygulama

Çalışmanın bu bölümünde, mikro kredi kullanımının kadınların işgücüne katılımı üzerindeki etkisini incelemek amacıyla, Ocak 2014- Kasım 2020 periyoduna ait değişkenler kullanılarak ekonometrik analiz yapılmıştır. Analizde kullanılan değişkenlere ait bilgiler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Analizde Kullanılan Değişkenlere Ait Bilgiler

Değişken	Tanımı	Kaynak
KK	İşgücüne Katılma Oranı (%) (15+) ve Kadın	TUIK
Kredi	KOBI Kredileri- Mikro İşletmelere Kullandırılan Krediler (milyon TL)-Toplam Nakdi Krediler	BDDK
Sue	Sanayi Üretim Endeksi	EVDS

Çalışmanın amacına uygun olarak analizde kadınların işgücüne katılım oranı, mikro kredi miktarı ve ekonomik büyümeyi temsilen sanayi üretim endeksi değişkenleri kullanılmıştır. Değişkenler TUIK, BDDK ve EVDS veri bankalarından alınmıştır. Türkiye’de bankacılık sektörü tarafından kullandırılan toplam mikro kredilerin etkisini görmek amacıyla kredi değişkenine ait veriler BDDK’dan elde edilmiştir. Tablo 2’de tanımları verilen değişkenlere ait grafikler Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Değişkenlere Ait Grafikler

Kullanılan değişkenler aylık frekansta olduğundan, analize başlamadan önce mevsimsellikten arındırılmıştır. Ayrıca, kredi değişkeni yüksek değerler aldığından, doğal logaritması alınarak analize dahil edilmiştir. Çalışmada kullanılacak olan ana model aşağıda verilmiştir.

$$KK_t = \beta_0 + \beta_1 LK_t + \beta_2 Sue_t + \varepsilon_t \quad (1)$$

Burada, LK, kredi değişkeninin doğal logaritmasını, β_i 'ler değişkenlere ait katsayıları, t zamanı ve ε_t ise hata terimini temsil etmektedir.

5.1. Birim Kök Testi

Bilindiği gibi ekonometrik analizlerde kullanılan serilerin durağanlık derecelerinin bilinmemesi durumunda, kullanılan modellerde sahte regresyon sorunu ile karşılaşmaktadır. Dolayısıyla, çalışmaya başlamadan önce değişkenlerin durağanlık derecelerinin incelenmesi hem kullanılacak olan modelin seçimini kolaylaştıracak hem de sahte regresyon sorunu ile karşılaşmanın önüne geçecektir (Biol ve Demirgil, 2020: 551; Demirgil ve Biol, 2020: 74). Literatürde serilerin durağanlığını incelemeye kullanılan birçok birim kök testi bulunmaktadır. Zaman serileri için literatürde en çok kullanılan birim kök testi ADF birim kök testi olmasına rağmen, bu test değişkenlerdeki yapısal kırılmaları dikkate almamaktadır (Delice ve Biol, 2011: 15). Bu eksikliğin giderilmesi için Zivot ve Andrews tarafından geliştirilen yapısal kırılmalı birim kök testi kullanılmıştır. Test sonuçları Tablo 3’te verilmiştir. Tablodan görüldüğü gibi tüm değişkenler düzeyde birim kök içerirken, birinci farkları durağandır. Dolayısıyla, değişkenlerin hepsi birinci dereceden bütünleşiktir, yani $I(1)$ ’dir.

Tablo 3. Yapısal Kırılmalı Birim Kök Test Sonuçları

Trend Spesifikasyonu	Sadece Sabit		Trend ve Sabit					
Kırılma Spesifikasyonu	Sadece Sabit		Sadece Sabit		Trend ve Sabit		Sadece Sabit	
Değişkenler	t-istatistiği	Olasılık	t-istatistiği	Olasılık	t-istatistiği	Olasılık	t-istatistiği	Olasılık
KK	-2.946	0.715	-4.262	0.224	-4.156	0.421	-4.138	0.133
D(KK)	-7.483*	< 0.01	-7.873*	< 0.01	-9.059*	< 0.01	-6.974*	< 0.01
LK	-1.115	> 0.99	-3.045	0.898	-3.071	0.952	-2.624	0.876
D(LK)	-11.289*	< 0.01	-11.247*	< 0.01	-12.408*	< 0.01	-8.009*	< 0.01
Sue	-4.089	0.128	-4.207	0.255	-3.599	0.767	-3.408	0.460
D(Sue)	-16.713*	< 0.01	-16.597*	< 0.01	-15.921*	< 0.01	-13.318*	< 0.01

Not: * ve ** sırasıyla %1 ve %5 düzeyinde anlamlılığı ifade etmektedir. D operatörü, değişkenin farkının alındığını göstermektedir.

5.2. Yapısal Kırılmalı Eş Bütünleşme Testi

İktisat literatüründe, zaman serileri arasındaki ilişkileri incelemek için çeşitli eş bütünleşme testleri kullanılmaktadır. Hangi testin kullanılacağına, serilerin durağanlık durumlarına bakarak karar verilir. Konvansiyonel OLS, kullanılan serilerin hepsinin düzeyde durağan olması durumunda sapmasız sonuçlar verirken, aynı dereceden bütünleşik (yani hepsi I(1) olan) serilerde Engle ve Granger (1987) ya da Johansen (1991) testleri sapmasız sonuçlar vermektedir. Kullanılan serilerin bir kısmı düzeyde durağan ve diğerleri birinci dereceden bütünleşik olduğunda bu testler sapmalı sonuçlar verebilmektedir. Bu şekilde farklı derecelerden bütünleşik serilerin bulunduğu bir veri setinde Otoregresif Gecikmesi Dağıtılmış (ARDL: Autoregressive Distributed Lag) sınır testi (Türkay ve Demirbaş, 2012: 9-10; Atmaca ve Karadaş, 2020: 10) yaklaşımı kullanılarak, seriler arasındaki ilişkiler incelenebilir. Ancak bahsi geçen testler, uygulanacak modelde bulunabilecek yapısal kırılmaları göz önüne almamaktadır. Gregory ve Hansen (1996) Engle-Granger testinden yola çıkarak modeldeki yapısal kırılmaları dikkate alan Gregory-Hansen Yapısal Kırılmalı Eş bütünleşme Testini geliştirmişlerdir. Bu nedenle, bu çalışmada Gregory-Hansen Yapısal Kırılmalı Eş bütünleşme Testinin uygulanmasına karar verilmiştir.

Gregory ve Hansen (1996) tarafından kullanılan Engle-Granger tarafından verilmiş olan standart eş bütünleşme modeli şu şekildedir:

$$y_t = \mu + \alpha_1 x_t + \alpha_2 z_t + e_t \quad t=1,2,\dots,n \quad (2)$$

Burada, y bağımsız değişken, x ve z bağımlı değişken, e_t hata terimi, μ sabiti, α_i'ler değişken katsayılarını ve t zamanı temsil etmektedir. Ayrıca, x, y ve z değişkenleri birinci dereceden bütünleşiktir, yani I(1)'dir.

Yapısal kırılmaların bu denkleme nasıl yansıtılacağını inceleyen Gregory ve Hansen, kırılmaların sabit ve/veya eğim katsayılarında değişim olarak ortaya çıkacağını belirlemişlerdir. Bu nedenle, yapısal kırılmaları açıklayabilmek amacıyla belirledikleri gölge değişken şu şekildedir (Gregory ve Hansen, 1996: 102):

$$\varphi_{1t} = \begin{cases} 0, & t \leq [n\tau] \\ 1, & x > [n\tau] \end{cases} \quad (3)$$

Burada, değişim (yani kırılma) dönemini gösteren τ katsayısı $0 < \tau < 1$ 'dir. Dolayısıyla, farklı n değerlerine göre, $[n\tau]$ değerinin yapısal kırılmanın gerçekleştiği dönemi gösterdiği açıktır.

Engle-Granger standart eş bütünleşme denkleminde bu gölge değişkeni ekleyerek yapısal kırılmalı modeli elde eden Gregory ve Hansen'e göre (1996), yapısal kırılmalar farklı formlarda karşımıza çıkmaktadır. Bu formların sabitte değişim, sabit ve trendde değişim ve eğim vektöründe değişim olarak üç farklı şekilde ortaya çıkabileceğini belirtmişlerdir. Bu üç duruma ait modeller şu şekildedir:

Birinci durum: Eğim katsayıları sabit tutulurken, değişimin sabitte olduğu model (Sabitte değişim (C));

$$y_{1t} = \mu_1 + \mu_2 \varphi_{1t} + \alpha_1 x_t + \alpha_2 z_t + e_t \quad (4)$$

$t=1,2,\dots,n$

Burada, μ_1 ve μ_2 sırasıyla yapısal kırılmadan önceki ve sonraki sabiti göstermektedir.

İkinci durum: Sabitteki değişime zaman trendi eklenmesi ile oluşan model (Sabit ve trendde değişim (C/T));

$$y_{1t} = \mu_1 + \mu_2 \varphi_{1t} + \beta t + \alpha_1 x_t + \alpha_2 z_t + e_t \quad (5)$$

$t=1,2,\dots,n$

Burada, μ_1 ve μ_2 birinci durumdaki sabitleri ve β zaman trendinin katsayısını göstermektedir.

Üçüncü durum: Eğim vektörünün kaymasına izin veren model (Rejim değişikliği (C/S));

$$y_{1t} = \mu_1 + \mu_2 \varphi_{1t} + \alpha_1 x_t + \alpha_{11} \varphi_t x_t + \alpha_2 z_t + \alpha_2 \varphi_t z_t + \alpha_2^T y_{2t} \varphi_{1t} + e_t \quad (6)$$

$t=1,2,\dots,n$

Burada, μ_1 ve μ_2 birinci durumdaki sabitleri, α_i 'ler rejim değişikliğinden önceki eğim katsayılarını α_{ii} 'ler rejim değişikliğinden sonraki eğim katsayılarını göstermektedir.

Yapısal kırılma dönemlerinin bu üç modele göre belirlenmesinde, eş bütünleşmenin varlığı ADF ve Phillips (Z_a, Z_t) test istatistikleri yardımıyla incelenmektedir. Bu üç test istatistiğinin farklı τ değerlerinden en küçük değer aldıkları dönem yapısal kırılmanın gerçekleştiği dönem olarak belirlenmektedir. Belirlenen yapısal kırılma dönemine göre uygulanan üç istatistiğe ait sıfır hipotezi, değişkenler arasında eş bütünleşmenin olmadığı şeklindedir. Bu üç test (ADF, Z_a ve Z_t) yardımıyla elde edilen katsayıların Gregory ve Hansen (1996) tarafından verilen asimptotik kritik değerler tablosu ile karşılaştırılması sonucunda, eş bütünleşmenin varlığı hakkında bir karara ulaşılmaz. Eş bütünleşmenin varlığı belirlendikten sonra, modele göre uzun dönem katsayıları incelenerek, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkene nasıl etki ettiği incelenebilir.

Çalışmadaki veri setinde değişkenler birinci dereceden bütünleşik (yani I(1)) olduğundan, değişkenler arasındaki ilişki Gregory-Hansen yapısal kırılmalı eş bütünleşme testi ile incelenebilir. Veri setine uygulanan Gregory-Hansen yapısal kırılmalı eş bütünleşme testi sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Gregory-Hansen Yapısal Kırılmalı Eş bütünlüşme Testi Sonuçları

Model: Sabitte Değişim		
	Test İstatistiği	Kırılma Tarihi
ADF	-4.29496	2019M10
Z_a	-31.13800	2019M10
Z_t	-4.32139	2019M10
Model: Sabit ve Trendde Değişim		
	Test İstatistiği	Kırılma Tarihi
ADF	-5.60089**	2019M10
Z_a	-46.46401	2019M10
Z_t	-5.75513**	2019M10
Model: Rejim Değişikliği		
	Test İstatistiği	Kırılma Tarihi
ADF	-6.79107*	2019M10
Z_a	-52.31924***	2019M10
Z_t	-6.83286*	2019M10

Not: *, ** ve *** sırasıyla %1, %5 ve %10 düzeyinde anlamlılığı ifade etmektedir.

Tablo 4'te görüldüğü üzere, test istatistikleri katsayılarının sabitte değişim modelinde üçü de anlamsız, sabit ve trendde değişim modelinde ise biri anlamsız çıkmıştır. Buna karşın, rejim değişikliği modelinde üç katsayı da anlamlı çıkmıştır. Buna göre, rejim değişikliği modelinin sıfır hipotezi reddedilmektedir. Dolayısıyla, rejim değişikliği modeline göre değişkenler arasında uzun dönem ilişkisi olduğu görülmektedir ve bu modelin uzun dönem katsayıları incelenebilir.

Ayrıca, diğer modellerde olduğu gibi rejim değişikliği modelinde de modelin kırılma tarihinin 2019 yılı ekim ayı olduğu görülmektedir. Söz konusu sonucun ortaya çıkmasında mikrokrediler açısından önemli bir gelişme dikkat çekmektedir. Öyle ki, Türkiye Grameen MikroFinans Programı 2018 yılı Faaliyet Raporu'na göre; mikrokredilerin 2019 yılında dijitalleşeceği ve Türkiye İsrافی Önleme Vakfı (TİSVA) tarafından mikrokredilere yönelik faaliyetlerin dijital ortama taşınacağı daha hızlı ve güvenli bir sistem oluşturulmasından söz edilmektedir. Bu uygulama ile hedeflenen; mikrokredilerle desteklenen girişimci kadınların kendi hesaplarını diledikleri zaman incelemelerini mümkün kılan şeffaf ve güvenilir bir sistemin oluşturulmasıdır (TGMP, 2019: 32).

Tablo 5'te Gregory-Hansen yapısal kırılmalı eş bütünlüşme testinin rejim değişikliği modeli ile elde edilen uzun dönem katsayıları verilmiştir. Tablo 5'te görüldüğü gibi bağımsız değişkenlere ait uzun dönem katsayıları anlamlı çıkmıştır. Katsayı değerleri incelendiğine, her iki değişkenin katsayısının pozitif olduğu görülmektedir. Yani, her iki değişkende gözlemlenecek bir değişiklik kadınların işgücüne katılım oranına aynı yönde etki edecektir. LK değişkeninin katsayısı 4.08 çıkmıştır. Buradan, mikro işletmelere kullandırılan toplam nakdi kredi miktarında %1 oranında bir yükselme olması durumunda, kadınların işgücüne katılım oranında yaklaşık 4 birimlik bir artış olacağı anlaşılmaktadır. Sanayi üretim endeksinin katsayısı ise 0.04 çıkmıştır. Bu ise, sanayi üretim endeksinde bir birimlik artış meydana gelmesinin kadınların işgücüne katılım oranını yaklaşık 0.04 birim arttıracığı anlamına gelmektedir.

Kadın istihdamının ekonomik açıdan önemi göz önünde bulundurulduğunda, mikro işletmelere kullandırılan toplam nakdi kredilerde artış sağlanmasının önemi gözler önüne serilmektedir. Özellikle varlık sebeplerine alanyazında değinildiği üzere mikrokredilerin yoksullar ve kadınların yanı sıra küçük ölçekli işletmeleri de hedefleyen bir uygulama olması

kredilerin nicel olarak artmasını destekleyici niteliktedir. Ayrıca, ekonomik büyümenin artmasının Türkiye'deki kadınların istihdam edilebileceği yeni alanların oluşturulmasına yardımcı olduğu söylenebilir.

Tablo 5. Gregory-Hansen Yapısal Kırılmalı Eş bütünleşme Testi Uzun Dönem Katsayıları

Bağımlı Değişken: KK				
Değişken	Katsayı	Standart Hata	t-istatistiği	Olasılık
LK	4.088621*	0.319308	12.80461	0.0000
Sue	0.041010*	0.010494	3.907886	0.0002
C	-19.39409*	2.952918	-6.567770	0.0000
@TREND	131.8189*	12.37415	10.65276	0.0000
(@TREND) * LK	-11.11133*	1.037135	-10.71348	0.0000
(@TREND) * Sue	0.005674	0.013872	0.409021	0.6837
<i>F statistic</i> = 157.6302 [0.0000]				
$R^2 = 0.910998$				
$\bar{R}^2 = 0.905219$				

Not: *, %1 düzeyinde anlamlılığı ifade etmektedir.

6. Sonuç

Mikrokrediler kullanım alanı itibarı ile yoksulluğun azaltılmasından kadınların güçlendirilmesine kadar temelinde ekonomik destek sağlayıcı nitelikteki araçlardır. Yararlanma amacı değişmekle birlikte mikrokredilerin dünyada ve ülkemizdeki uygulaması benzer bir işleyişe sahiptir. Özellikle dünyada bilinen bir program olan Grameen Bank pratiğinin Türkiye özelinde karşılaşılan başarılı çalışmaları, mikrokredinin ülkemizde işgücüne katılım açısından olumlu yansımaları olduğunun somut göstergesi olarak kabul edilebilir.

Mikrokrediler özelinde Ocak 2014-Kasım 2020 dönemine ait verilerin kullanıldığı çalışmanın analiz sonuçları ışığında; kadınların işgücüne katılım oranı, mikro işletmelere kullanılan toplam nakdi kredi miktarı ve sanayi üretim endeksi verileri göstermektedir ki; mikro işletmelere kullanılan nakdi kredi miktarının artması kadınların işgücüne katılımını da arttırıcı bir etki yaratmaktadır. Ekonomik büyüme açısından açıklayıcı değişken olan sanayi üretim endeksindeki artış da benzer yönde kadınların işgücüne katılımının artmasında etkilidir.

Türkiye'deki işletmelerin ağırlıklı olarak küçük ölçekli yapı özelliği gösterdiği dikkate alındığında; mikro işletmelerin kredilerle desteklenmesi, kredilerden yararlanma koşullarının kolaylaştırılması ve kadın işgücünü destekleyici kredi uygulamalarının çeşitlendirilmesi yoluyla kadınların işgücü içerisinde daha fazla ve aktif şekilde yer almaları mümkün hale gelebilecektir. Mikrokrediler bu desteğin etkin ve hızlı geri dönüşü sağlayıcı mekanizması görünümündedir.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Etik kurul izni ve/veya yasal/özel izin alınmasına gerek olmayan bu çalışmada araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sağlamış olduklarını beyan eder.

Araştırmacıların Çıkar Çatışması Beyanı

Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Altunöz, U. (2018). Türkiye’de mikrokredilerin kadınların iş gücüne katılımı ve ekonomik büyüme üzerindeki etkisinin ölçümü. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 18(41), 207-232. <https://doi.org/10.21560/spcd.vi.375659>
- Ateş, G. ve Ögütoğulları, E. (2012). Türkiye’de yoksullukla mücadelede mikrokredi uygulamaları. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 33-54. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/trakyasobed>
- Atmaca, S. and Karadaş, H.A. (2020). Decision making on financial investment in Turkey by using ARDL long-term coefficients and AHP. *Financial Innovation*, 6, 30. <https://doi.org/10.1186/s40854-020-00196-z>
- Bayramoğlu, A.T. ve Gökmen, G. (2017). Türkiye’de kadın istihdamı ve mikrokredi uygulamaları ilişkisi üzerine bir değerlendirme. *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 8(16), 41-63. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/bartiniibf/>
- Biol, Y.E. ve Demirgil, B. (2020). Ekonomik özgürlükler ve ekonomik büyüme ilişkisi: BRICS ülkeleri üzerine ampirik bir çalışma. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(3), 546-558. <https://doi.org/10.25287/ohuiibf.698949>
- Brau, J.J. and Woller, G.M. (2004). Microfinance: A comprehensive review of the existing literature. *The Journal of Entrepreneurial Finance*, 9(1), 1-28. Retrieved from <https://digitalcommons.pepperdine.edu/jef>
- Delice, G. ve Biol, Y.E. (2011). Dolaysız yabancı sermaye yatırımları ve dış ticaret bilançosu: Türkiye üzerine bir uygulama. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30(2), 1-28. Erişim adresi: <https://uludag.edu.tr/iibfdergi>
- Demir, Ö. (2016). İstihdam yaratmada mikrokredi uygulamalarının etkinliği. *İş ve Hayat*, 2(3), 57-75. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/isvehayat>
- Demirgil, B. ve Biol, Y.E. (2020). Yenilenebilir enerji tüketimi ve ekonomik büyüme ilişkisi: Türkiye için bir Toda-Yamamoto nedensellik analizi. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 21(1), 68-83. <https://doi.org/10.37880/cumuiibf.671591>
- Dişbudak, C. ve İnci, E.M. (2019). Yoksulluğun finansallaştırılması: Mikrofinans uygulamaları. *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 68-118. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/eyad>
- Duvendack, M., Palmer-Jones, R., Copestake, J.G., Hooper, L., Loke, Y. and Rao, N. (2011). *What is the evidence of the impact of microfinance on the well-being of poor people* (EPPI-Centre Report No. 1912). London: EPPI-Centre, Social Science Research Unit, Institute of Education, University of London.
- Engle, R.F. and Granger, C.W.J. (1987). Co-integration and error correction: Representation, estimation, and testing. *Econometrica: Journal of the Econometric Society*, 5(2), 251-276. <https://doi.org/10.2307/1913236>
- Findevgateway. (2018). *Microfinance barometer 2018*. Retrieved from <https://www.findevgateway.org/paper/2018/09/microfinance-barometer-2018>
- Gan, C., Nartea, G.V. and Xia, J.L. (2017). An overview of microfinance. In C. Gan and G.V. Nartea (Eds.), *Microfinance in Asia* (pp. 1-22). Singapore: World Scientific Publishing Co. Pte. Ltd.
- Graamen Bank. (2021). *Introduction*. Retrieved from <https://grameenbank.org/introduction/>
- Gregory, A.W. and Hansen, B.E. (1996). Residual-based tests for cointegration in models with regime shifts. *Journal of Econometrics*, 70(1), 99-126. [https://doi.org/10.1016/0304-4076\(99\)41685-7](https://doi.org/10.1016/0304-4076(99)41685-7)
- Helms, B. (2006). *Access for all: Building inclusive financial systems*. Washington: World Bank Publications.
- Hulme, D. (2008). *The story of the Grameen Bank: From subsidised microcredit to market-based microfinance* (Brooks World Poverty Institute Working Paper No. 60). Retrieved from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1300930
- Jehan, N., Iqbal, K., Sadiqa, B.A. and Urooge, S. (2020). Microfinance and women empowerment: A case study of Khushali Bank microfinance Pakistan. *Ilkogretim Online-Elementary Education Online*, 19(3), 3458-3468. doi: 10.17051/ilkonline.2020.03.735510
- Johansen, S. (1991). Estimation and hypothesis testing of cointegration vectors in Gaussian vector autoregressive models. *Econometrica*, 59(6), 1551-1580. <https://doi.org/10.2307/2938278>
- Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı. (2022). *Ekonomik güçlendirme*. Erişim adresi: <https://www.kedv.org.tr/ekonomik-guclendirme>
- Kalaç, M.Ö. (2018). Türkiye’de mikrokredi uygulamaları: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Sosyoekonomik boyutlarıyla inovasyon içinde* (s. 149-159). Manisa: Manisa Celal Bayar Üniversitesi Matbaası.

- Karapınar, D. ve Zorlutuna, Ş. (2022). İşsizlik süresine etki eden faktörlerin yaşam analizi yöntemleri ile araştırılması. *Journal of Life Economics*, 9(1), 1-19. <https://doi.org/10.15637/jlecon.9.1.01>
- Khandker, S.R. and Samad, H.A. (2013). *Microfinance growth and poverty reduction in Bangladesh: What does the longitudinal data say?* (Institute of Microfinance-InM Working Paper No. 16). Retrieved from <https://www.findevgateway.org/sites/default/files/publications/files/mfg-en-paper-microfinance-growth-and-poverty-reduction-in-bangladesh-what-does-the-longitudinal-data-say-mar-2013.pdf>
- Otero, M. (1999). Bringing development back, into microfinance. *Journal of Microfinance*, 1(1), 8-19. Retrieved from <https://scholarsarchive.byu.edu/esr>
- Rahman, M.M., Khanam, R. and Nghiem, S. (2017). The effects of microfinance on women’s empowerment: New evidence from Bangladesh. *International Journal of Social Economics* 44(12), 1745-1757. <https://doi.org/10.1108/IJSE-02-2016-0070>
- Rastogi, S.K. and Sachin. (2020). The role of microfinance in women empowerment: A conceptual framework. *Mukt Shabd Journal*, 9(5), 414-424. Retrieved from <http://shabdbooks.com/>
- Roodman, D. and Qureshi, U. (2006). *Microfinance as business* (Center for Global Development Working Paper No. 101). Retrieved from https://www.cgdev.org/sites/default/files/10742_file_Microfinance_as_Business.pdf
- Seibel, H.D. (2003). *History matters in microfinance* (EconStar Working Paper No. 20035) Retrieved from <https://econpapers.repec.org/repec:zbw:uocaf:20035>
- Sengupta, R. and Aubuchon, C.P. (2008). The microfinance revolution: An overview. *Federal Reserve Bank of St. Louis Review*, 90(1), 9-30. <https://doi.org/10.20955/r.90.9-30>
- Shukran, K. and Rahman, F. (2011). *A Grameen Bank concept: Micro-credit and poverty alleviation program in Bangladesh*. Paper Presented at the International Conference on Emerging Trends in Computer and Image Processing. Bangkok, Thailand. Retrieved from <https://www.semanticscholar.org/paper/A-Grameen-Bank-Concept%3A-Micro-credit-and-Poverty-in-Rahman/215f621cae9da17d8e00c548178d5d0a2c5ee1c3>
- Singla, M.L. (2014). Microfinance and economic development in India: Growth and challenges. *International Journal of Research in Finance & Marketing*, 4(3), 1-13. Retrieved from <https://www.semanticscholar.org/>
- Tariq, S. and Sangmi, M.U.D. (2018). Microfinance and women empowerment: A brief review of literature. *Pacific Business Review International*, 11(3), 77-83. Retrieved from <http://www.pbr.co.in/>
- Türkay, H. ve Demirbaş, M. (2012). Türkiye ekonomisinde yatırımların faiz ve gelir ilişkisinin ARDL yaklaşımı ile analizi. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 3(2), 1-16. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ayd>
- Türkiye Grameenbank Mikrofinans Programı. (2019). *2018 yılı faaliyet raporu*. Erişim adresi: <http://www.tisva.net/flip>
- Türkiye Grameenbank Mikrofinans Programı. (2022). *2021 yılı faaliyet raporu*. Erişim adresi: <http://www.tisva.net/eyayin>
- UNDP. (1999). *Microfinance Essentials: A Synthesis of Lessons Learned*. Retrieved from <http://web.undp.org/evaluation/documents/Essential-on-microfinance.pdf>
- Zeren, F. ve Kılınç Savrul, B. (2018). Kadınların işgücüne katılım oranı, ekonomik büyüme, işsizlik oranı ve kentleşme oranı arasındaki saklı koentegrasyon ilişkisinin araştırılması. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 15(30), 87-103. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/comuybd>

MICROCREDITS AND ITS IMPACT ON WOMEN'S LABOR FORCE PARTICIPATION

EXTENDED SUMMARY

The aim of the study

The aim of the study is to measure the effect of microcredit on women's participation in working life and thus in the workforce. For this purpose, an econometric analysis was conducted using the total amount of cash loans and industrial production index variables in the period between 2014 and 2020. Although there are various studies on this subject in the literature, it is seen that microcredit is mostly associated with poverty in recent years, and studies on employment are mostly carried out on local scale regions. Therefore, it can be said that the number of studies examining the effect of microcredit on general employment is insufficient. This study, which examines the impact of microcredit on women's employment throughout Turkey, is expected to fill this gap in the literature.

Literature

It can be mentioned that there are many active practices implemented by countries against poverty and unemployment, which are important problems encountered in the world. In recent years, one of the main mechanisms that can solve the problems in these areas is the application of microcredit. Although microcredit was basically implemented to meet the basic needs of the poor, it has become an important source of income for people and businesses that will start their own business with the expansion of its application area today.

Methodology

In the study, econometric analysis was applied to the monthly data of the labor force participation rate of women, the total amount of cash loans extended to micro enterprises and the industrial production index variables for the period of January 2014- November 2020. First of all, the variables used for this process were seasonally adjusted due to the monthly frequency, and then the stationarity of the series was examined using the breakpoint unit root test. After examining their stationarity, the Gregory-Hansen structural break cointegration test was performed to examine the relationship between the series.

Findings and conclusion

As a result of the GH test, the coefficients of both independent variables were found to be significant and positive. Accordingly, changes in these two variables will affect women's labor force participation in the same direction. In addition, 1 unit increase in the total amount of cash loans extended to micro enterprises will increase women's labor force participation rate by 4 units, and an increase of 1 unit in the industrial production index will increase women's labor force participation rate by 0.04 units.

Microcredits, which have a supportive feature with their economic dimension, offer an important tool in solving the unemployment problem. In addition to its applications in the world, the fact that especially the Grameen Bank application is encountered in our country shows that the positive results of microcredit are acknowledged. In the results of the applied Gregory-Hansen structural break cointegration test, it is seen that the increase in both the amount of credit use and economic growth increase the labor force participation rate of women.

It is seen that the use of microcredit application is increasing especially for women as well as the poor. This method, which is applied especially in developing countries, is effective in the participation of more women in working life, providing direct support for women to establish their own enterprises and to the country's economy. The fact that it is given without collateral as a reason for preference and does not require any conditions has been an important determinant in the spread of microcredits around the world.

In terms of its business structure, Turkey has an appearance where small and medium-sized enterprises are predominant. Considering this aspect, supporting businesses with microcredit practices provides an incentive for businesses, but it also plays an active role in making women more visible in working life and even starting their own businesses. The benefits mentioned for the female workforce contribute positively to achieving the targets of production and employment at the macro level over time.